

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه قم

دانشگاه تربیت مدرس

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد مدرسی الهیات و معارف اسلامی

عنوان:

بررسی مقایسه‌ای شخصیت زن

در قرآن کریم و عهدین

استاد راهنما:

دکتر عبد الرحیم سلیمانی اردستانی

استاد مشاور:

دکتر علی اله بداشتی

نگارنده:

حبیب مظاهری

زمستان ۱۳۸۸

تقدیم به:

اولین معلّمان زندگیّم؛

پدر بزرگوار و مادر عزیزم که هرچه داشتم، دارم و خواهم داشت
از ایشان و از آنِ ایشان و به خاطر ایشان است.

تقدیر و تشکر

وظیفه اخلاقی خود می‌دانم، از استاد فرزانه **جناب آقای دکتر عبدالرحیم سلیمانی اردستانی** که زحمت راهنمایی و هدایت مرا در این رساله پذیرا شدند و نیز استاد مشاور **جناب آقای دکتر علی اله بداشتی** و همه اعضای کمیته تحصیلات تکمیلی دانشگاه تربیت مدرس قم که در تصویب موضوع و ارائه تذکرات لازم مرا یاری فرمودند، قدردانی نمایم.

چکیده

حیب مظاهری

هدف این پژوهش ترسیم جایگاه و منزلت زن در قرآن و عهدین است. موضوعی که همیشه با افراط و تفریط‌هایی همراه بوده. اگرچه تشخیص جایگاه زن در عهدین به علت ارائه ادبیات ناهمگون، مشکل به نظر می‌آید؛ اما با تأمل در آنها اثبات می‌شود که این متن مقدس برای زن، چه در محیط خصوصی و چه در حیطه اجتماعی جایگاه خاص و با ارزشی قائل است. در سفر پیدایش کتاب مقدس از مادرانی نام برده که نه تنها در محیط خانواده نقش همسری و مادری را ایفا می‌نمودند، بلکه هر کدام در تعالی دین و تاریخ دینی تاثیر بسزایی داشته‌اند و سرنوشت تاریخ را به نحوی که می‌خواستند و مرضی خداوند بوده رقم زدند. عده‌ای از زنان (مانند مریم، خواهر موسی) را معرفی نمود که پله‌های ترقی معنویت را پیموده و به مقام نبوت نائل آمده‌اند، گروهی را نیز به عنوان اسوه زنان (مانند هاجر و دختران صلفحاد) معرفی نموده است تا زنان معاصر و هر عصر دیگر با الهام از سیره آنان راه هدایت را طی نمایند. تنها در جریان خلقت، گناه اولیه و موضوع قیامت مرد در عهدین که در بر اساس فاکتورهای خاص اعلام شده است، این جایگاه برای زن بدست نمی‌آید. اما قرآن کریم در همه آیات خود به نیکی از شخصیت و مقام زن سخن رانده و میان زن و مرد در موضوعات متعدد مانند خلقت، عبادت و ترقی و تعالی به سوی خداوند و همچنین پاداش و عذاب اعمال صالح و طالح تمایزی ننهاده است. در تطبیق این دو کتاب آسمانی در اکثر موارد همسانی به چشم می‌خورد فقط در مورد خلقت، گناه اولیه و فاکتورهای قیامت مرد است که اختلاف جدی به چشم می‌خورد.

واژگان کلیدی:

قرآن کریم، عهدین، شخصیت زن، خلقت، گناه اولیه.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه ۱
۱	تبيين موضوع..... ۱
۲	ضرورت پژوهش..... ۲
۳	پيشينه تحقيق..... ۳
۴	سؤالات اصلي تحقيق..... ۴
۵	فرضيه ها..... ۵
۵	اهداف پژوهش..... ۵
۵	ساختار پژوهش..... ۵
۷	بخش اول: خلقت زن ۷
۹	فصل اول: خلقت اوليه زن ۹
۱۱	۱. خلقت اوليه زن در عهدعتيق..... ۱۱
۱۳	۲. خلقت اوليه زن در عهد جديد..... ۱۳
۱۶	۳. خلقت اوليه زن در قرآن كريم..... ۱۶
۱۶	۱-۳. خلقت انسان در قرآن..... ۱۶
۱۷	۲-۳. خلقت زن در قرآن..... ۱۷
۲۹	۴. حكمت خداوند در خلقت حوا از دنده آدم در قرآن و عهدين..... ۲۹
۳۱	فصل دوم: گناه اوليه ۳۱
۳۱	۱. گناه اوليه در عهدعتيق..... ۳۱
۳۳	۲. گناه اوليه در عهد جديد..... ۳۳
۳۷	۳. گناه اوليه در قرآن كريم..... ۳۷
۳۸	انتقال گناه اوليه به نسل هاي بعد..... ۳۸
۴۰	۱. انتقال گناه اوليه به نسل هاي بعد در عهدعتيق..... ۴۰

۴۱	انتقال گناه اولیه به نسل های بعد در عهد جدید
۴۳	انتقال گناه اولیه به نسل های بعد در قرآن کریم
۴۵	فصل سوم: سرشت انسانی زن
۴۶	۱. فطرت خداشناسی
۴۶	۱-۱. فطرت خداشناسی در آیات عهد عتیق
۴۷	۲-۱. فطرت خداشناسی در آیات عهد جدید
۴۸	۳-۱. فطرت خداشناسی در قرآن کریم
۵۰	۲. معرفت خیر و شر
۵۰	۱-۲. معرفت خیر و شر در عهد عتیق
۵۱	۲-۲. معرفت خیر و شر در عهد جدید
۵۲	۳-۲. معرفت خیر و شر در قرآن کریم
۵۳	۳. تکریم الهی
۵۴	۱-۳. تکریم الهی در عهد عتیق
۵۵	۲-۳. تکریم الهی در عهد جدید
۵۵	۳-۳. تکریم الهی در قرآن
۵۶	۴. حق انتخاب و تعیین سرنوشت
۵۷	۱-۴. حق انتخاب و تعیین سرنوشت در عهد عتیق
۵۷	۲-۴. حق انتخاب و تعیین سرنوشت در عهد جدید
۵۸	۳-۴. حق انتخاب و تعیین سرنوشت در قرآن کریم
۵۹	برخورداری زن از روح الهی
۶۰	۱. برخورداری زن از روح الهی در عهد عتیق
۶۱	۲. برخورداری زن از روح الهی در عهد جدید
۶۲	۳. برخورداری زن از روح الهی در قرآن
۶۵	بخش دوم: زن و اجتماع
۶۷	فصل اول: ۱. شخصیت اجتماعی زن
۶۷	۱-۱. شخصیت اجتماعی زن در عهد عتیق
۶۸	۲-۱. شخصیت اجتماعی زن در عهد جدید

۶۹	۳-۱. شخصیت اجتماعی زن در قرآن کریم
۷۲	۲. قیومت مرد بر زن
۷۳	۱-۲. قیومت مرد بر زن در عهد عتیق
۷۴	۲-۲. قیومت مرد بر زن در عهد جدید
۷۵	۱-۲-۲. دایره قیومت در عهدین
۷۶	۳-۲. قیومت مرد بر زن در قرآن کریم
۸۰	۱-۳-۲. دایره قیومت در قرآن کریم
۸۳	زنان و تحول سرنوشت ساز تاریخ
۸۳	۱-۳. زنان و تحول سرنوشت ساز تاریخ در عهد عتیق
۸۴	۲-۳. زنان و تحول سرنوشت ساز تاریخ در عهد جدید
۸۴	۳-۳. زنان و تحول سرنوشت ساز تاریخ در قرآن کریم
۸۶	۴. آزادی زن در اعتقاد
۸۶	۱-۴. آزادی زن در اعتقاد در عهد عتیق
۸۷	۲-۴. آزادی زن در اعتقاد در عهد جدید
۸۸	۳-۴. آزادی زن در اعتقاد در قرآن کریم
۸۹	۵. تعلیم و تعلم زن
۹۰	۱-۵. تعلیم و تعلم زن در عهد عتیق
۹۲	۲-۵. تعلیم و تعلم زن در عهد جدید
۹۳	۳-۵. تعلیم و تعلم زن در قرآن کریم
۹۵	فصل دوم: مشارکت اجتماعی زنان
۹۵	۱- امر به معروف
۹۶	۱-۱. امر به معروف در عهد عتیق
۹۷	۲-۱. امر به معروف در عهد جدید
۹۷	۳-۱. امر به معروف در قرآن کریم
۹۹	۲. هجرت در راه خدا
۹۹	۱-۲. هجرت در راه خدا در عهد عتیق
۱۰۰	۲-۲. هجرت در راه خدا در عهد جدید
۱۰۰	۳-۲. هجرت در راه خدا در قرآن کریم

۱۰۲	۳. شهادت در راه خدا
۱۰۲	۳-۱. شهادت در راه خدا در عهد عتیق
۱۰۲	۳-۲. شهادت در راه خدا در عهد جدید
۱۰۳	۳-۳. شهادت در راه خدا در قرآن کریم
۱۰۴	۴. کار در جامعه
۱۰۴	۴-۱. کار در جامعه در عهد عتیق
۱۰۵	۴-۲. کار در جامعه در عهد جدید
۱۰۵	۴-۳. کار در جامعه در قرآن کریم
۱۰۶	۵. زن و صحنه سیاست
۱۰۷	۵-۱. زن و صحنه سیاست در عهد عتیق
۱۰۸	۵-۲. زن و صحنه سیاست در عهد جدید
۱۰۸	۵-۲. زن و صحنه سیاست در قرآن کریم
۱۰۹	۶. کارهای اطلاعاتی زنان
۱۰۹	۶-۱. کارهای اطلاعاتی زنان در عهد
۱۱۰	۶-۲. کارهای اطلاعاتی زنان در عهد جدید
۱۱۰	۶-۳. کارهای اطلاعاتی زنان در قرآن کریم
۱۱۱	۷. شهادت و قضاوت زن
۱۱۲	۷-۱. شهادت و قضاوت زن در عهد عتیق
۱۱۲	۷-۲. شهادت و قضاوت زن در عهد جدید
۱۱۴	۷-۳. شهادت و قضاوت زن در قرآن کریم
۱۱۴	۸. مشورت با زنان در امور جامعه
۱۱۵	۸-۱. اهمیت موضوع مشورت در عهدین و قرآن
۱۱۵	۸-۲. مشورت با زنان در امور جامعه در عهد عتیق
۱۱۶	۸-۳. مشورت با زنان در امور جامعه در عهد جدید
۱۱۶	۸-۴. مشورت با زنان در امور جامعه در قرآن کریم
۱۱۹	۸-۴-۱. عقل زنان در قرآن کریم
۱۲۰	فصل سوم: نقش زن در تشکیل خانواده
۱۲۰	۱. زن و حق ازدواج

- ۱-۱. زن و حق ازدواج در عهد عتیق ۱۲۲
- ۱-۲. زن و حق ازدواج در عهد جدید ۱۲۳
- ۱-۲-۱. مجرد ماندن دختران در عهد جدید ۱۲۳
- ۲-۲-۱. مکتب مریم باکره ۱۲۵
- ۳-۲-۱. نقدی بر تجرد و مکتب مریم باکره ۱۲۵
- ۳-۱. زن و حق ازدواج در قرآن کریم ۱۲۶
۲. آزادی زن در ازدواج ۱۲۷
- ۱-۲. آزادی زن در ازدواج در عهد عتیق ۱۲۷
- ۲-۲. آزادی زن در ازدواج در عهد جدید ۱۲۸
- ۳-۲. آزادی زن در ازدواج در قرآن کریم ۱۲۹
- شخصیت زن در مقام همسری ۱۳۱
۱. شخصیت زن در مقام همسری در عهد عتیق ۱۳۱
۲. شخصیت زن در مقام همسری در عهد جدید ۱۳۲
۳. شخصیت زن در مقام همسری در قرآن کریم ۱۳۲
- ۱-۱. معیار انتخاب همسر در عهد عتیق ۱۳۳
- ۱-۲. معیار انتخاب همسر در عهد جدید ۱۳۴
- ۱-۳. معیار انتخاب همسر در قرآن کریم ۱۳۴
- حقوق زن بر شوهر ۱۳۵
۱. زن و حق حسن معاشرت ۱۳۶
- ۱-۱. زن و حق حسن معاشرت در عهد عتیق ۱۳۶
- ۲-۱. زن و حق حسن معاشرت در عهد جدید ۱۳۷
- ۳-۱. زن و حق حسن معاشرت در قرآن کریم ۱۳۷
- ۱-۳-۱. تنبیه زن ۱۳۹
۲. زن و حق مهریه ۱۴۱
- ۱-۲. زن و حق مهریه در عهد عتیق ۱۴۲
- ۲-۲. زن و حق مهریه در عهد جدید ۱۴۳
- ۳-۲. زن و حق مهریه در قرآن کریم ۱۴۳
- ۱-۳-۲. نسخ برخی قوانین مهریه در اسلام ۱۴۵

۱۴۸	شخصیت زن در مقام مادری
۱۴۸	۱. احترام به مادر در عهد عتیق
۱۴۹	۲. احترام به مادر در عهد جدید
۱۵۱	۳. احترام به مادر در قرآن کریم
۱۵۲	حدود احترام به مادر در عهدین و قرآن
۱۵۶	تکریم زن در جایگاه فرزندی
۱۶۱	فصل چهارم: زن؛ حیا و عفاف
۱۶۳	حجاب
۱۶۵	برهنگی دام شیطان و فطری بودن پوشش در عهدین و قرآن
۱۶۶	حجاب در عهدین
۱۶۶	مصادیق حجاب در عهد عتیق
۱۶۹	مصادیق حجاب در عهد جدید
۱۷۱	حجاب در قرآن کریم
۱۷۱	مصادیق حجاب در قرآن کریم
۱۷۶	بخش سوم: حیات معنوی زن
۱۷۸	فصل اول: زن و معنویت
۱۷۹	امور معنوی که زن و مرد در آن مشترکند
۱۸۰	۱. عبادت زن
۱۸۲	۱-۱. اشتراک در بیشتر تکالیف و مسئولیت‌ها در عهد عتیق
۱۸۳	۲-۱. اشتراک در بیشتر تکالیف و مسئولیت‌ها در عهد جدید
۱۸۳	۳-۱. اشتراک در بیشتر تکالیف و مسئولیت‌ها در قرآن کریم
۱۸۶	۲. تساوی در راه تکامل انسانی، عبودیت و قرب به خدا
۱۸۶	۳. تساوی در امکان انتخاب جناح حق و باطل، کفر و ایمان
۱۸۸	۴. تساوی معنوی زن و مرد در عهدین و قرآن
۱۸۸	الف: در ایمان
۱۹۰	ب: در تبلیغ دین

ج: درانفاق در راه خدا	۱۹۱
فصل دوم: قابلیت معنوی زنان	۱۹۳
۱. قابلیت معنوی زنان در عهدین و قرآن کریم	۱۹۳
۱-۱. نزول فرشته بر زن در عهد عتیق	۱۹۳
۲-۱. نزول فرشته بر زن در عهد جدید	۱۹۴
۳-۱. نزول فرشته بر زن در قرآن کریم	۱۹۴
۲. زن و رسیدن به مقام نبوت	۱۹۴
۱-۲. رسالت زن و اختلاف قرآن با عهدین	۱۹۵
زن؛ خلیفه الله و حامل امانت الهی	۱۹۷
تکامل معنوی زن	۱۹۹
۱. تکامل معنوی زن در عهدین	۱۹۹
۱-۱. تکامل معنوی مریم در عهدین	۲۰۰
۲. تکامل معنوی زن در قرآن کریم	۲۰۱
۱-۲. تکامل معنوی مریم در قرآن کریم	۲۰۲
۲-۲. شبهه تبعیت زن در ارزشها در قرآن	۲۰۵
فصل سوم: زندگی باز پسین	۲۰۶
۱. فرجام معنوی زندگی زن	۲۰۷
۱-۱. عهد عتیق و فرجام نیک زنان	۲۰۷
عهد عتیق و فرجام بد زنان	۲۰۸
۲-۱. عهد جدید و فرجام نیک زنان	۲۰۸
عهد جدید و فرجام بد زنان	۲۰۹
۳-۱. قرآن کریم و فرجام نیک زنان	۲۰۹
قرآن کریم و فرجام بد زنان	۲۱۰
۲. نتیجه عمل صالح و طالح زن	۲۱۱
۱-۲. نتیجه عمل صالح زن در عهد عتیق	۲۱۱
نتیجه عمل طالح زن در عهد عتیق	۲۱۲
۲-۲. نتیجه عمل صالح زن در عهد جدید	۲۱۲
نتیجه عمل طالح زن در عهد جدید	۲۱۲

۲۱۳	نتیجه عمل صالح زن در قرآن کریم
۲۱۵	نتیجه عمل طالح زن در قرآن کریم
۲۱۵	۳. وعده بهشت به زنان
۲۱۶	۳-۱. وعده بهشت به زنان در عهد عتیق
۲۱۶	۳-۲. وعده بهشت به زنان در عهد جدید
۲۱۷	۳-۳. وعده بهشت به زنان در قرآن کریم
۲۱۹	نتیجه
۲۲۲	فهرست منابع
۲۲۲	کتب
۲۲۲	۱. فارسی
	۲. عربی

مقدمه

سعادت یا شقاوت آدمی در متن زندگی و روابط او با دیگران رقم می‌خورد. کیفیت رابطه ما بسته به این است که حقوق و جایگاه فردی و اجتماعی خود و دیگران را چگونه ارزیابی کنیم. از این رو، انسان همواره در تلاش بوده تا هم با تعقل و تجربه و هم با نگرش به ادیان و کتب آسمانی شأن وجودی و حقوقی خویش را باز نماید؛ و در این روند زن و مرد به یک میزان دارای حق هستند...

اجحاف بر حقوق زنان در بسیاری از جوامع بشری ناشی از برتر دانستن مردان نسبت به زنان است. بسیاری از باورهای فرهنگی، بدون اینکه ربطی به مذهبی خاص داشته باشد در مذهب‌های گوناگون رسوخ کرده‌اند. و این برتری را برای مردان که لازم است درستی یا نادرستی آن بررسی شود رقم زده‌اند.

الف. تبیین موضوع تحقیق

با بررسی آیات کتاب مقدس و قرآن کریم بیشتر به مقام و منزلت زن و شخصیت ایشان آشنا می‌شویم. چه اینکه در این سه کتاب الهی علی‌الخصوص آیات قرآن کریم هر جا از این گروه انسانی صحبت شده است با احترام و ملاحظه شخصیت و مقام و منزلت ایشان است، اگر از محدودیت‌ها و کناره‌گیری از عبادت و دوری از هیاهوی جامعه سخن به میان آورده‌اند نه به خاطر آن است که ایشان را فردی ضعیف و یا پست تصور کرده باشند، بلکه به خاطر رعایت حال

و احترام و نگه داشتن حرمت این طبقه است که خداوند احکامی را وضع نموده و همه را ملزم به رعایت آن کرده است. و در قرآن کریم چهارمین سوره به نام این گروه نام گذاری شده است. در سوره های دیگر نیز به منزلت و قداست زن سخن به میان آمده است.

در کتاب مقدس نیز به نقش زنان و مادران در خانواده و جامعه که احیاء دین را در آن به عهده گرفته بودند، اشاره رفته است و همگان را به حسن معاشرت با ایشان دعوت نموده است. کتاب مقدس و قرآن کریم زن را به عنوان عضو مؤثر جامعه معرفی نموده اند و ایشان را در امور مهم و سرنوشت ساز اجتماع شریک ساخته اند که حتی در آیات خود بیان کرده اند: زیر بنای جوامع اسلامی که همانا نجات پیامبر خدا بود، به دست زنان رقم خورده است» اشاره به نجات حضرت موسی توسط خواهر و مادر موسی؛ و ترسیم این واقعیت توسط هر دو کتاب علتش آن است که لیاقت و استعداد های نهفته و قابلیت های خدادادی زن برای بشر مشخص گردد.

در این پژوهش سعی بر آن است که با تطبیق آیات کتاب مقدس و قرآن کریم چهره و شخصیت خصوصی و اجتماعی زن را به تصویر بکشیم، تا مقام و منزلت زن برای همگان در نزد خداوند و آیات این دو کتاب آسمانی (عهدین و قرآن) معلوم گردد.

ب. ضرورت پژوهش

بررسی و تحقیق در مورد شخصیت زن از دیدگاه کتاب مقدس و قرآن کریم از آن لحاظ اهمیت و ضرورت دارد که امروزه در جوامع پیشرفته نیز چنین تردید و پرسشی هست که آیا حقوق طبیعی زن و مرد همانند و مشابه است؟

آیا خلقت و طبیعت که یک سلسله حقوق و ارزش ها را به دنبال خود دارد، آن حقوق را دو جنسی آفریده یا خیر، و یا برای همگان مساوی است و جنسیت در آن نقشی ایفا نمی کند؟ و همچنین آیا ذکورت و انوشت در تکالیف اجتماعی و عبادی راه یافته است؟

و همینطور اینکه در برخی تبلیغات ضد اسلامی در غرب دین اسلام را بد جلوه داده اند و آن را ضد حقوق زن قلمداد می نمایند لذا در این پژوهش مشخص می شود که اسلام جایگاه حقیقی زن را بیان داشته است و جایگاه بهتری برای زن در نظر گرفته تا ادیان قبل و ثانیاً در این

نوشتار معلوم می‌گردد که جوامع یهودی و مسیحی غرب مطابق آیات کتاب مقدس عمل نمی‌کنند.

شکی نیست که در دوران گذشته در اکثر ملل و نحل حقوقی برای زن در نظر گرفته نمی‌شد هر چند این موضوع در آن روزگاران نیز شدت و ضعف داشته است اما آنچه بوده آن است که زن را موجودی طفیلی می‌دانستند و لذا توجهی نیز به او نمی‌شده است. دوران آن روزگاران به سر آمد و خداوند با فرستادن پیامبران خود به سوی این کره خاکی، حجم زیادی از بدبختی های آن روزگار را برای زنان محو و نابود کرد و تفکر در آن وادی را گناهی نابخشودنی قلمداد کرد. در آن دوران انسان بودن زن مورد تردید بود و یا اصلاً به فراموشی سپرده شده بود. اما با کمال تأسف امروزه به نحوی دیگر زنان را از حقوق انسانی خویش محروم می‌نمایند؛ رسالتش، استعدادهایش، تقاضاهای غریزش و ... را به فراموشی سپرده اند.

تعجب آن است که هرگاه از اختلافات فطری و طبیعی زن و مرد و یا از نحوه عبادت و ایام کناره گیری زن از عبادات سخن به میان می‌آید، گروهی آن را به عنوان نقص زن و کمال مرد و بالأخره چیزی که موجب بر خورداری مرد از یک سلسله حقوق و یک سلسله محرومیت‌ها برای زن است، تلقی می‌کنند. غافل از این که دستگاه آفرینش که خالق آن خود را «أحسن الخالقین» معرفی نموده و یا به روایت کتاب مقدس؛ پس از آن که همه موجودات خلق نمود، به همه آنها نظر انداخت و همه را نیکو شمرد، دستگاه آفرینش هیچگاه نخواسته یکی را کامل و دیگری را ناقص خلق کند.

و این گروه اندیشه سوء خود را بر ضد ادیان علی‌الخصوص اسلام که برخاسته از آیات قرآن است، تبلیغ نمودند و عده بسیار زیادی از انسان‌های ناآگاه بر اثر بی‌اطلاعی از قافله دین جا ماندند و در نتیجه آنها به فهم و درک آیات کتب الهی نائل نگشتند.

ج. پیشینه تحقیق

مسأله شخصیت، منزلت و حقوق زن در عصر حاضر توجه محافل و مجامع علمی را به خود معطوف نموده است و سخنان بسیاری نیز پیرامون آن جاری و ساری گشته است اما چنان که مطالعات نشان می‌دهد بررسی دقیق و همه جانبه‌ی که در این باره از کتاب مقدس و قرآن کریم

صورت گرفته باشد، به چشم نمی خورد. البته در بحث های قرآنی شخصیت زن به تصویر رفته است اما در تطبیق آن با کتاب مقدس تحقیقی کامل دیده نمی شود و تنها بعض نویسندگان در برخی کتب تاریخی به بررسی سطحی به مقایسه اجمالی برخی از آیات کتاب مقدس با آیات قرآن نموده اند که معمولاً نظرات شخصی و بعضاً جانبدارانه در آن دخیل نموده اند. مثلاً برخی از آیات فقهی کتاب مقدس را که اعلام می کرد: طهارت زن بعد از زایمان دختر بیشتر از زایمان پسر است را دلیل بر شرافت مرد بر زن در کتاب مقدس گرفته اند و به کتاب مقدس حمله نموده اند و همچنین در مورد آیات قرآن کریم نیز چنین کرده اند: که با توجه نمودن به برخی از آیات و وانهادن برخی دیگر از آیات در پی شکل دادن به شخصیت زن از دیدگاه قرآن نموده اند مثلاً تکیه بر قیومت مرد بر زن. اما برتری این پژوهش از سایر نوشته ها در این باب آن است که دارای نظم خاص و روند مشخصی بحث ها را دنبال نموده است و آیات هر یک از عهد عتیق و جدید و قرآن کریم در بخش های مخصوص به خود ذکر شده است، و امتیاز بعد این نوشتار از سایر کتب پیشین آن است که از تفاسیر زیادی در مورد آیات عهدین استفاده شده است و در آخر؛ آنکه بدون هیچ پیش داوری به سراغ آیات مربوطه رفته و نتایج بحث ها را از لابلای آن استخراج شده است.

البته نگارنده داعیه بررسی همه مواردی که در نظام دادن به مقام، منزلت و شخصیت زن در قرآن و کتاب مقدس دخیل هستند را، ندارد که آن نیز کاری بسیار طاقت فرسا و طالب مجال بسیار زیاد است که از چارچوب این پژوهش خارج است؛ بلکه در حد توان خویش کوشیده است تصویری تقریباً جامع در این زمینه ارائه کند.

لازم به ذکر است که؛ منبع اصلی تحقیق در بخش قرآن کریم، خود قرآن بوده است و در کنار آن از تفاسیر معروف دنیای اسلام بهره گرفته شده است. در این پژوهش هیچگونه توجهی به روایات اسلامی نشده است که بر اساس آن بخواهیم آیه ای از قرآن را به جهت دلخواه سوق دهیم و آن را معنی و تفسیر کنیم. فقط در دو مورد از روایات استفاده شده است که آن هم برای ردّ توهم خلقت زن از مرد که در میان برخی از مفسرین اسلامی پذیرفته شده بود. در بخش عهدین نیز منبع اساسی و اصلی، خود عهد عتیق و عهد جدید بوده است و تفاسیر معروف کتاب مقدس و

کتاب تلمود و کتاب تاریخ تمدن است، هرچند این کتاب‌ها به نوبه خود بیانگر سیره عملی یهودیان و مسیحیان است اما دوست نداشتم از نصوص فراوان آیات کتاب مقدس در زمینه‌های مختلف شخصیت زن، دست بکشم و به حواشی کار پردازم.

د. سؤالات اصلی تحقیق

همان طور که اشاره شد، این تحقیق در حوزه مسائل شخصیتی زن با رویکرد تطبیقی در صدد است، تا با بیان آیات عهدین و قرآن علاوه بر بیان شخصیت زن نقاط مشترک و موارد اختلافی این دو کتاب بیان نماید. با این مقدمه سؤالات اصلی مورد کنکاش عبارتند از:

(الف) نحوه نگرش عهدین و قرآن به شخصیت زن - از خلقت تا روز داوری - چگونه است؟

(ب) آیا جنسیت در امور مختلف - حضور در جامعه، عبادت، تعالی، رسیدن به کمال -

نقش و تأثیری دارد؟

(ج) کدامین دین ترسیم جامع‌تری از شخصیت زن ارائه داده است؟

ه. فرضیه‌ها

۱) آیات عهدین در باب خلقت زن و ابعاد جانبی آن (گناه اولیه، انتقال گناه به نسل‌های آینده) نسبت به شخصیت زن بی توجه یا کم توجه است. ۲) عهدین و قرآن کریم اعلام داشته‌اند: در اکثر مسائل مهم اجتماعی، دینی و نیز در فرجام اعمال جنسیت هیچ دخالتی در میزان بهره‌مندی از امکانات و رسیدن و رساندن به مطلوب ندارد. ۳) قرآن جامع‌ترین کارنامه شخصیتی در مورد زنان ارائه کرده است.

و. اهداف پژوهش

تصورات نادرستی از ادیان الهی در میان مردم رواج دارد که بر اساس همان تصورات ناصحیح دین را محکوم می‌کنند به این که دین راهکارهای عملی فرا راه انسان قرار نمی‌دهد. وهمچنین برخی دین را عامل تبعیض و مایه فساد می‌دانند و گمان دارند که دین همه زوایای زندگی اجتماعی و فردی افراد در نظر نگرفته است. مردان را بر زنان برتری داده و اینکه برای زنان حقی قائل نشده است و به آنها دید منفی دارد. این اتهام بیشتر متوجه دین اسلام و کتاب قرآن است. هدف از ارائه این پژوهش با استناد به سه کتاب الهی (عهد عتیق، عهد جدید و قرآن)

تصویری صحیح از نگرش این ادیان نسبت به شخصیت زن است. که مطالعه آن شبهات و جهالت مخاطب را رفع می کند و هم ما را به حقانیت و جامعیت ادیان رهنمون می سازد.

ز. ساختار پژوهش

پژوهش حاضر در سه بخش ارائه شده است: **بخش اول** که مشتمل بر سه فصل است در فصل اول بر مباحث خلقت زن تمرکز شده است و فصل دوم آن به مسائل و زوایای گناه اولیه نگریسته شده است و در پایان که فصل سوم این بخش باشد به مسائل ذاتی که در سرشت زنان نهفته است پرداخته شده. اما در **بخش دوم** این نوشتار دربردارند چهار فصل است؛ فصل اول پیرامون شخصیت اجتماعی زن، و بحث های متفرع بر آن مثل قیومت مرد بر زن، فصل دوم مشارکت اجتماعی زنان، و در فصل سوم نقش زن در تشکیل خانواده، شخصیت زن در مقام همسری، مادری و دختری، حقوق زن بر شوهر، و در فصل پایانی آن از حیاء، عفاف و حجاب و بحث های متفرع بر این موضوعات بحث شده است. و در **بخش سوم** نیز به امور معنوی زنان و اشتراکات تشریحی زن و مرد و فرجام نیک و فرجام بد برای زن و بحث های متفرع بر این موضوعات گنجانده شده است.

به یقین تحقیق حاضر با موضوعی گسترده تنها گام کوچکی است جهت بررسی و تطبیق شخصیت زن در کتاب مقدس و قرآن کریم است. امید است بحث های ارائه شده از موضوعات مختلف که هر کدام خود به تنهایی می تواند موضوع تحقیق مستقلی قرار گیرد، مقدمه ای باشد بر تحقیقات کاملتر و جامعتری در این خصوص که در جهت تکمیل این گام سبک و ناچیز صورت خواهد گرفت.

بخش اول: